Шифр Переклад

Тема роботи: «Особливості перекладу сучасних англійських неологізмів»

Секція: «Переклад»

2020 рік

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

ІАН – індивідуально-авторські неологізми

МО – мова оригіналу

МП – мова перекладу

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

ВСТУП 4

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ НЕОЛОГІЇ 7

1.1. Дефініція поняття «неологізм». Вітчизняні та зарубіжні вчені про принципи виділення неологізмів 7

1.2. Типологічна класифікація неологізмів 10

1.2.1. Основні принципи класифікації неологізмів. Номінативні неологізми 10

1.2.2. Індивідуально-авторські неологізми. Потенційні і оказіональні лексеми 12

2. Способи перекладу неологізмів 20

2.1. Види лексичних трансформацій 20

2.2. Способи перекладу неологізмів 21

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СПОСОБІВ ПЕРЕКЛАДІВ НЕОЛОГІЗМІВ 26

2.1 Переклад індивідуально-авторських неологізмів з кіновсесвіту «Зоряні Війни» 26

2.2 Переклад неологізмів, іншого походження, що увійшли до Оксфордського словника англійської мови 32

ВИСНОВКИ 34

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ 36

ВСТУП

Лексичний склад являє собою ту область мовної системи, яка схильна до змін найбільшою мірою: людська діяльність, природні явища, життя рослинного і тваринного світу – всі реалії навколишньої дійсності знаходять відображення в словниковому складі мови, який чутливо реагує на будь-які зміни в тій чи іншій сфері життя. За останні півтора століття словниковий склад більшості мов зазнав значних трансформацій: зміна політичного, соціального ладу багатьох країн, стрімкий розвиток науки, техніки та інших областей людської діяльності – все це призвело до так званого неологічного буму, під яким мається на увазі бурхливе зростання лексичного складу мови за допомогою нових лексичних одиниць, тобто неологізмів. У з'вязку з появою нових реалій (предметів, понять) виникає потреба в їх найменуванні – даний процес є закономірним і, відзначимо, не новим для сучасного періоду, оскільки історія багатьох мов знає приклади словникового збагачення (заповнення лексичних лакун) різного ступеня інтенсивності.

Крім нових лексичних одиниць, покликаних визначити нові реалії, існують неологізми індивідуально-авторського виробництва, які займають особливе місце в мовній системі. Головна функція даних лексем – стилістична, відповідно, їх вживання в художній літературі зумовлене стилістичними завданнями, які ставить перед собою будь-який письменник з метою надати своєму творові той особливий колорит, який виділить його з числа подібних творінь.

Кількість індивідуально-авторських неологізмів, виявлених в різних мовах практично на всьому протязі їх існування, величезна. У деяких випадках дані лексичні одиниці створювалися для найменування будь-яких нових реалій (наприклад, в російській мові цілий список хімічних термінів належить перу М. Ломоносова). Більша ж частина індивідуально-авторських неологізмів покликана надати найменуванню вже наявних предметів або понять нову форму, більш виразну в порівнянні з їх існуючими в тій чи іншій мові аналогами. Саме подібним чином з'явилися такі французькі лексеми, як *systématique* «систематичний», *bavard* «балакучий», *fanatique* «затятий» (Фр. Рабле), *idéaliser*

«ідеалізувати», *morosité* «похмурість» (Ф.-Р. Шатобріан), *nervosité* «нервозність» (А. Доде), *douteur* «скептик» (В. Гюго). Найбільш «вдалі» з індивідуально-авторських неологізмів стають частиною словникового складу своєї мови і навіть запозичуються іншими мовами. Так, лексеми *sabot* «сабо», *parfum* «духи», *omelette* «омлет» (Фр. Рабле), *machine* «машина, механізм», *truc* «трюк» (В. Гюго) тепер фігурують на рівні норми не тільки у французькій, але і в англійській і українській мовах.

Актуальність дослідження визначається необхідністю подальшого всебічного вивчення словотворчих процесів сучасної англійської мови як стандартного, так і субстандартного рівня. Розгляд англійських неологізмів та способів їх перекладу українською мовою.

Метою нашої роботи є аналіз особливостей перекладу англійських неологізмів українською мовою.

Об'єкт дослідження – нові лексичні та фразеологічні одиниці різних сфер суспільного життя.

Предметом дослідження є способи перекладу англійських неологізмів українською мовою.

Досягнення поставленої мети передбачає вирішення наступних **завдань:**

1. встановити принципи виділення і виявити специфічні риси неологізмів;
2. провести аналіз способів словотвору неологізмів;
3. класифікувати способи перекладу англійських неологізмів українською мовою;
4. проаналізувати способи перекладу індивідуально-авторських та неологізмів іншого походження з метою визначення найбільш вживаного способу їх перекладу.

При дослідженні неологізмів використовувалися наступні ***методи***: структурний і словотвірний аналіз – для встановлення походження неологізу, аналіз контексту, задля встановлення адекватності його перекладу, елементи методу математичної статистики.

Теоретичною базою дослідження є теорія вивчення неологізмів (Н. Шанський, Н. Котєлова, Г. Маслова, A. Darmesteter, P. Gilbert), принципи виділення неологізмів та індивідуально-авторських неологізмів в складі мов (В. Гак, Д. Шмельов, П. Царьов, Ch. Bally, M. Cohen), теорія потенційних і оказіональних лексичних одиниць (Г. Винокур, І. Манолі, В. Лопатин, Г. Ликов, Р. Намітокова), загальні закономірності утворення нових слів (Н. Янко-Тріницкая, Є. Розен, Р. Намітокова, Н. Катагощіна, Ю. Суслова, І. Цибова, Л. Ілля, М. Гордина, Н. Штейнбер, A. Niklas-Salminen), методика класифікації словотворчих способів (Е. Земська, Б. Головін, В. Гак, З. Левіт), принцип економії мовних засобів (A. Martinet, Ch. Bally, H. Mitterand)

Наукова новизна роботи полягає в тому, що вона являє собою комплексне дослідження неологізмів з урахуванням тенденцій словотворчої системи сучасної англійської мови, стандартного і субстандартного рівня. Виявлено найбільш вживані способи перекладу англійських неологізмів різного походження.

Теоретична значимість роботи. Проведене дослідження дозволило уточнити визначення понять «неологізм» і «індивідуально-авторський неологізм». Робота вносить певний внесок у загальнотеоретичні уявлення про проблему мовної потенційності, способи перекладу сучасних англійських неологізмів українською мовою.

Практична цінність роботи полягає в тому, що практичні результати дослідження знайдуть застосування в процесі викладання англійської мови як іноземної, при читанні лекцій і проведенні практичних занять і семінарів з дисциплін «Загальне і порівняльне мовознавство», «Лексикологія англійської мови», «Стилістика англійської мови» , «Практична граматика англійської мови», «Практична фонетика англійської мови», спецкурсів з розмовної англійської мові.

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ НЕОЛОГІЇ

1.1. Дефініція поняття «неологізм». Вітчизняні та зарубіжні вчені про принципи виділення неологізмів

Мова являє собою складну систему, процес формування якої зачіпає тривалий період часу, а розвиток не припиняється на всьому протязі існування самої мови. Питання зміни і розвитку даної системи не представляється спірним: «мові не притаманно бути у стані застою» [30, 78]; «Мова, що не змінюється – це абстрактна мова» [19, 9]; «Мовна мінливість – це постійна властивість мови» [Магомадова 26, 10].

Слідом за Л. Антроповою, ми розуміємо мовні зміни як «процес поповнення мови новими елементами, які поступово ведуть до витіснення старих мовних елементів» [1, 323]. Дані процеси мають місце на всіх мовних рівнях, однак, як зазначають дослідники, лексична система є найбільш рухомим, найбільш чутливим конструктивним елементом, так як знаходиться в прямій залежності від розвитку суспільства. Таким чином, потреби комунікації, що варіюються в залежності від ступеня розвитку суспільства в той чи інший період часу, безпосередньо впливають на «рух» елементів даної системи: в кількісному відношенні словниковий склад постійно як би зменшується за рахунок «відмирання» одних одиниць, але в більшій мірі поповнюється новими лексемами – неологізмами.

Слово «неологізм» (від грецького neos новий і logos слово) «вперше з’явилося, в 1735 р у французькій мові, звідки після 1800 р було запозичене англійською, італійською та іншими мовами» [27, 28]. Визначення поняття «неологізм» представляється досить складним. О. Ахманова трактує цей термін наступним чином: «слово або зворот, створені ... для позначення нового ... предмета або для вираження нового поняття», а також «нове слово або вираз, яке не отримало прав громадянства в загальнонародній мові» [2, 261-262]. У «Словнику російської лінгвістичної термінології» зазначено аналогічне

визначення поняття «неологізм», але при цьому в якості однієї з причин появи подібних слів висувається також «потреба в нових виразних засобах» [5, 171]. У ВЕСМ («Великий енциклопедичний словник. Мовознавство») міститься декілька інше визначення поняття «неологізм», а саме: «слова, значення слів або поєднання слів, які в певний період в якій-небудь мові або використані один раз ... в будь-якому тексті або акті мовлення »[5, 331].

Останньої дефініції дотримується більшість дослідників. При цьому мовознавці вводять додаткові параметри: віднесення даних одиниць до пасивного словникового запасу [37, 240]; «свіжість», «новизна» лексеми [6, 75; 13, 23]; низька стилістична значущість слова [43, 59]; стабільність вживання в мові, нормативність слова [7, 7]. Ми вважаємо, що при віднесенні лексеми в розряд неологізмів необхідно враховувати кожен із зазначених критеріїв, так як, взяті окремо, вони не виявляють або всіх типів нових лексем, або особливостей досліджуваних одиниць.

Перераховані параметри неологізмів вказують на питання, пов’язані з визначенням даного поняття: процес утворення нової лексичної одиниці, її вживання в мові, місце в складі мови, час існування в якості неологізму і, звичайно, причини появи нової лексеми. Найбільш неоднозначним видається, на наш погляд, останнє запитання. Як точно зазначає В.Д. Аракін, будь-яка мова здатна «чуйно реагувати на найменші зміни в громадському, мистецькому та повсякденному житті її носіїв» [3, 221]. Саме тому ми є свідками воістину гігантського розширення словникового складу мов, що пов’язано з необхідністю найменування всього нового, що виникає в суспільстві. Однак існує цілий ряд неологізмів, поява яких обумовлена іншими факторами. Так, в якості причини виникнення нових лексичних одиниць подібного роду Ш. Баллі вказує на факт відсутності необхідного числа іменників і прикметників для вираження абстракції «у всій її повноті» [4, 273], М. Коен – на бажання вразити слухача [40, 253-254], В. Лопатин - на прагнення назвати одним словом те, що «раніше позначалося описово» [21, 40].

Зазначені причини, на думку Ж. Матора, призводять до можливості створення неологізму будь-яким носієм мови фактично ex nihilo *з нічого* [42, 161]. Однак більшість подібних лексичних одиниць рідко закріплюється в словниковому складі мови через обмежену область свого поширення, чого не можна сказати про неологізми, що з'явилися з-під пера письменників, поетів, в засобах масової інформації. Проте, і в цьому випадку, як справедливо зазначає Д. Шмельов, «не всі новоутворення, що зустрічаються в розмовній мові, в текстах художніх творів, в газетах, стають справжнім надбанням літературної мови» [38, 17].

При визначенні поняття «неологізм» важливим є і питання про час існування зазначеної одиниці в даній якості. Загальновідомо, що доля будь-якого слова залежить від розвитку мови, яке, за висловом В. Солнцева, «здійснюється під впливом багатьох факторів, врахувати які, а також врахувати їх дію дуже важко» [35, 36].

Отже, заява В.Г. Гака про те, що «неможливо визначити долю слова в мові заздалегідь» [14, 20], здається цілком виправданою. Однак дане твердження видається нам дійсним тільки для випадкових новоутворень, але не для неологізмів, які використовують для найменування нових реалій. Ми вважаємо, що в останньому випадку нова лексема існує в мові рівно стільки, скільки існує сам предмет або поняття, або до моменту появи нової лексичної одиниці, яка за своїм значенням виступає синонімом попередньої, але відрізняється від неї формою (подібне часто має місце при мовних запозиченнях в разі заміни іншомовного слова аналогом «рідного» походження). Неологізмом вказане слово буде вважатися до тих пір, поки реалія, що позначається ним, має відтінок новизни. З іншого боку, якщо лексема увійшла в активний запас мови, стала загальновживаною, вона перестає сприйматися як нова [37, 72]. Нарешті, останній критерій, який визначає існування слова як неологізму, - це його фіксація в тлумачному словнику [14, 40].

Не можна обійти увагою той факт, що поява великої кількості неологізмів призвело до утворення нової галузі мовознавства під назвою «неологія», в

рамках якої лінгвісти прагнуть виявити тенденції формування, закріплення, вживання неологізмів. Серед зарубіжних досліджень в даній області, крім зазначених вище, слід зазначити роботи А. Дармстетер, А. Соважа, А. Доза, П. Жильбера, Л. Гильбера, М. Коена, М. Москато, Л. Кальве.

Незважаючи на величезну кількість досліджень в галузі вивчення нових лексичних одиниць, єдина класифікація неологізмів із загальноприйнятою термінологією відсутня досі. Багато лінгвістів аналізують тільки деякі типи нових лексичних одиниць, що не охоплює всього спектру подібних слів. Крім того, має місце деяка розбіжність щодо найменування досліджуваних лексем, що пов'язано з неоднозначним підходом до дослідження типів неологізмів: подібні слова класифікуються з точки зору або способу, або умов, або цілей їх появи. Іноді лінгвісти пропонують виділяти нові лексичні одиниці в окремі типи навіть на підставі їх функціонування і руху в мові. Таким чином, представляється необхідним охарактеризувати різні принципи розмежування неологізмів і типи нових лексичних одиниць з тим, щоб далі визначити параметри виділення індивідуально-авторських неологізмів.

1.2. Типологічна класифікація неологізмів

1.2.1. Основні принципи класифікації неологізмів. Номінативні неологізми

У роботах з неології спостерігається деяке переплетення основних принципів розмежування типів нових лексем. Наприклад, Р. Будагов виділяє неологізми-слова і неологізми-значення, а також стилістичні та стильові неологізми без вказівки на те, що перші класифікуються за способом, а другі по цілі появи [7, 103-109]. В. Белаковська і Р. Намітокова розподіляють все нові слова на дві групи – новоутворення і власне неологізми [6, 78; 29, 11]. Н. Шанський та Б. Головін користуються широко поширеною термінологією: нові одиниці лексичні і семантичні [37, 242; 15, 68]. Більш повне, на наш погляд, розмежування типів нових слів в залежності від способу їх утворення міститься в ВЕСМ («Великий енциклопедичний словник. Мовознавство»), де йдеться про

наявність в мові не тільки згаданих вище одиниць, а й неологізмів-поєднань, і де також наводиться градація нових лексем по цілі появи (відносні неологізми і неологізми-входження) [5, 331].

Слід зазначити, що, незважаючи на відмінність найменувань, мова йде про два типи неологізмів. З одного боку, це нові лексичні одиниці, які виконують номінативну функцію в зв'язку з появою нової реалії. Другий тип об'єднує нові слова і вирази, які своїм найменуванням надають більш експресивного, образного забарвлення вже відомим (у більшості випадків) реаліям. Подібними одиницями виступають неологізми, що позначаються як стилістичні, індивідуально-авторські, оказіональні, потенційні, контекстуальні.

Неологізми першої групи, щодо яких ми використовуємо термін «номінативні», служать для найменування реалій, об'єднуючи, таким чином, всі нові слова подібного роду незалежно від умов і способу їх появи. Позначення «номінативні» вибрано нами серед інших (семантичні, лексичні, загальномовного неологізми) тому, що дані лексеми створюються насамперед у зв'язку з необхідністю дати назву того чи іншого предмету / поняттю, що з'явився в певний часовий відрізок. Номінативні неологізми виникають у величезній кількості в епоху змін політичного, економічного, соціального характеру, завдяки чому вживаються повсюдно, будучи, таким чином, загальновизнаними і загальнозрозумілими. Створювані «з метою комунікації», в більшості своїй вони «відрізняються звичайною деривацією», під якою маються на увазі продуктивні словотвірні моделі [27, 30]

Слід зазначити, що питання про включення в вищевказану категорію слів мовних запозичень є спірним. Деякі вчені не вважають подібні лексеми неологізмами як такими, оскільки за формою вони відрізняються від слів, так би мовити, «рідного» походження, і навіть факт формування неологізмів на базі запозиченої лексики за допомогою властивих даному мови словотворчих моделей не представляється для вчених істотним [37, 133-135; 15, 110¬112; 17, 176-179]. Проте, ми вважаємо, що заперечення можливості виділення запозичень в розряд неологізмів на кшталт заперечення факту розвитку мови, так як на

всьому протязі мовної історії спостерігаються вкраплення одиниць іноземного походження, що стали в подальшому базою для утворення лексичних ланцюжків. У багатьох мовах існують цілі пласти іншомовних одиниць, запозичених у певний історичний період у зв'язку з тією або іншою подією. Підкреслимо, що в даний час подібні лексеми вже не сприймаються як іншомовні, і тільки фахівці можуть вказати на природу їх первісного походження та існування.

1.2.2. Індивідуально-авторські неологізми. Потенційні і оказіональні лексеми

Слід зазначити, що деякі лінгвісти не вважають подібні лексичні одиниці неологізмами, підкреслюючи, що віднесення (або ні) будь-якого новоутворення до розряду неологізмів лежить в площині обліку всіх критеріїв, що співвідносяться з досліджуваним поняттям [22, 89; 21, 63]. Ми не ставимо за мету довести, що ІАН мають право називатися такими, так само як і не прагнемо стверджувати зворотне. Використовуючи зазначений термін, ми підтверджуємо, що дана лексема є, з одного боку, індивідуально-авторським утворенням, а з іншого – нової для мови одиницею, що відбивається перекладом терміну «неологізм» – «нове слово».

Огляд робіт, присвячений вивченню досліджуваних лексем, виявив достаток найменувань даних неологізмів: індивідуальні, авторські, індивідуально-авторські, стилістичні, контекстуальні, індивідуально стилістичні, оказіональні, потенційні, «слова-саморобки», «слова-метеори ». У цій роботі ми використовуємо термін «індивідуально-авторський неологізм», під яким розуміємо неологізми індивідуально-авторського виробництва, створені як засіб вираження ставлення їх автора до тієї чи іншої ситуації. Ми також поділяємо думку Д. Шмельова про те, що в деяких випадках дані лексичні одиниці виконують «певну експресивно-семантичну функцію» [38, 157]. Крім того, ми вважаємо, що ІАН можуть бути не тільки окказіональними, словами, як на те вказують багато вчених, але також і потенційними одиницями.

Терміни «потенційні» і «оказіональні» лексеми, як і ІАН, характеризують слова, індивідуально-авторського виробництва, які створюються не тільки авторами того чи іншого роду творів, а й звичайними носіями мови в повсякденній мові. Суперечки ведуться з приводу того, чи є зазначені поняття синонімами або ж мова йде про два різні типи ІАН. Так, І. Манолі, В. Лопатин, П. Царьов ставлять знак рівності між даними термінами [21, 70; 27, 26]. Важко визначити, на користь якої точки зору висловлюється більшість мовознавців, оскільки в основному теорія про відмінності даних лексичних одиниць або їх відсутність (як, втім, і сама згадка про подібні слова) міститься в роботах, так чи інакше пов'язаних з досліджуваним питанням, в той час як в масштабних роботах по стилістиці або лексикології вказаний аналіз найчастіше не проводиться.

Термін «потенційні слова» запустив у вжиток Г. Винокур 1943 р в роботі «Маяковський – новатор мови», визначивши дане поняття наступним чином: «слова, яких фактично немає, але які могли б бути, якби того захотіла історична випадковість» [11,: 327]. Мовна потенційність в цілому розуміється як «можливість виникнення мовного факту, задана системою-мови» [36, 246]. Лексеми даного типу визначаються як слова, що вільно з'являються «в тих випадках, коли виникає потреба назвати те чи інше поняття, якого не має в мовній традиції суспільно прийнятної і закріпиленої номінації» [28, 42]. Значення цієї лексеми виводиться із значень її формантів. Як наслідок, твердження І. Манолі про те, що значення потенційного слова «як активного компонента тексту» невіддільне від останнього [27, 73], представляється нам до певної міри невірним.

Думки дослідників про моделі, за якими утворюються потенційні лексичні одиниці, кардинально розходяться. З одного боку, при визначенні слова в розряд потенційної лексеми як основоположного критерію висувається продуктивність (і навіть високопродуктивність) моделі його формування в поєднанні з особливим стилістичним значенням [27,77; 17, 180]. З іншого боку, лінгвісти вказують на можливість створення даної лексеми незалежно від продуктивності

способу її утворення [43, 71]. Як справедливо зазначає Р. Намітокова, «утворення за малопродуктивним моделям слід визнати ... потенційними, якщо вони не порушують будь-якої сторони мовної моделі ... Інша справа, що ступінь потенційності їх виявиться невисокою або взагалі нульовою» [29, 124].

Ми поділяємо останню точку зору: при формуванні потенційних лексичних одиниць реалізуються всі наявні в мові моделі словотвору – продуктивні для даного відрізка часу, а також ті, що характеризують зростання лексичного складу мови в попередні періоди його розвитку. Саме тому, на наш погляд, встановлення часу створення потенційних слів не представляється можливим, якщо, звичайно, мова не йде про нову лексему, що вийшла з-під пера письменника, публіциста і, відповідно, зафіксована на папері. Навіть сам автор подібної одиниці часто не в змозі визначити, чи це слово абсолютно нове або вже відоме у мові.

Відносно визначення оказіональних лексем особливої розбіжності в думках у мовознавців не спостерігається. Оказіоналізми розуміються як «результат словотворчої імпровізації» [23, 65]. Іншими словами, це «лексичні одиниці, виникнення яких обумовлено певним контекстом», у зв’язку з чим вони створюються «наразі і, як наслідок, позбавляються відтворюваності» [13,28]. Неодмінна умова для виділення одиниці в розряд оказіональної лексеми, як вважають деякі лінгвісти, – це її утворення за малопродуктивною, непродуктивною, оказіональною моделлю або «за аналогією до окремих слів» [36, 249; 39, 463].

Із визначених критеріїв оказіоналізмів слідує, що дані лексичні одиниці схожі з потенційними словами в тому сенсі, що і ті, й інші не входять у словниковий склад мови, але належать мови. У протиставлення другим, перші утворюються в рамках певної ситуації, у зв’язку з чим виявляється їх тісний зв’язок з контекстом, без якого втрачається не тільки виразність оказіоналізмів, але і значення, причому їх залежність від мовної ситуації і виразність (яка в даному випадку прирівнюється до експресивності) характерні для даних

лексичних одиниць в незрівнянно більшій мірі, ніж для будь-якого іншого виду новоутворень.

Незважаючи на високий ступінь залежності оказіоналізмів від контексту, дані одиниці можуть бути зрозумілі також у разі, якщо вони створені за продуктивними субстандартними моделями: «такі оказіоналізми ... з чисто словотворчої сторони є точними аналогами канонічних слів» [24, 17]. Отже, при визначенні одиниці в розряд потенційної чи оказіональної основним критерієм є, як ми думаємо, не продуктивність способу її утворення, але віднесення даного способу до стандартного або субстандартного типу, сприйняття новизни і ступінь виразності одиниці. Моделі ж формування і в тому, і в іншому випадку можуть бути різним за ступенем продуктивності. Таким чином, межа, що розділяє лексеми на потенційні і оказіональні, пролягає лише в площині стандарту типів утворення даних одиниць.

Аналізуючи відмінності оказіональних і потенційних лексем одних від других, не можна не звернути увагу на різницю в сприйнятті їх новизни. Якщо щодо потенційної одиниці така часто не відчувається (сам автор може сумніватися в приналежності зазначеного слова до розряду вигаданих), то, зустрічаючи оказіоналізм в потоці мовлення або на листі, завжди виникає відчуття нової, раніше не вживаної лексеми. Таким чином, можна стверджувати, що оказіональні лексичні одиниці існують як би поза часом.

Дослідники виділяють кілька ознак, що визначають оказіоналізми, серед яких найбільш важливими, на наш погляд, виступають зазначені А.Г. Личаним такі критерії, як «синхронно-діахронічна дифузність», непередбачуваність» [21, 86]. Ми повністю згодні з думкою вченого. Відповідно до Відповідно до наведеної вище характеристики даних лексем останні два критерії - непередбачуваність і невідтворюваність – дійсні для оказіональних одиниць. Як ми вважаємо, остання ознака – синхронно-діахронічна дифузність – також відповідає параметрам досліджуваних слів. У зв'язку з тим, що момент створення оказионалізмів збігається з моментом їх вживання, а також на підставі факту, так би мовити, «скороминущості» (в більшості випадків) їх існування, можна з

упевненістю стверджувати, що аналізувати подібні лексеми з точки зору синхронії або діахронії недоцільно. Іншими словами, спостерігається взаємопроникнення двох зазначених аспектів, тобто, за визначенням А. Ликова, «синхронно-діахронічна дифузність».

Отже, ми вважаємо, що ІАН можуть бути двох типів – оказіональними і потенційними утвореннями. При цьому між зазначеними лексемами немає чіткої межі. Такі критерії, як контекст або продуктивність словотвірного механізму, на наш погляд, не є визначальними при подібному розмежуванні. Єдино важливими параметрами виступають стандартний / субстандартний тип моделі утворення лексеми, сприйняття її новизни і виразність, яка схожа на експресивність, причому останній критерій є наслідком першого.

Особливий інтерес викликає створення, в першу чергу, потенційних слів, оскільки в даних одиницях «з'являються можливості і закони розвитку і зростання словникового складу мови» [33, 18]. З іншого боку, заперечувати можливість розвитку мови за допомогою оказіоналізмів (як одиниць, що відображають сучасні тенденції розмовної мови того чи іншого періоду) також не можна: дані неологізми – «можуть перетворитися в факти мови при сприятливих умовах» [29, 22]. Подібні утворення в кінцевому рахунку можуть закріпитися в словниковому складі мови навіть не дивлячись на їх невідповідність до будь-якого з наявних стандартних способів словотвору.

Деякі лінгвісти вважають подібне явище «насильством», що створює невірне уявлення про мову, яке «принижує» думку [27, 31]. Однак поява ІАН, в утворенні яких задіяні незвичайні, часто раніше невідомі моделі словотвору, з плином часу може привести не тільки до закріплення подібних ІАН в мові, а й до вкорінення нових способів створення даних лексем і, як наслідок, до трансформацій всередині самої словотворчої системи. Іншими словами, має місце перетворення «оказіонального словотвірного типу в загальномовний словотвірний тип» [17, 249]. Здається, що в даному відношенні слід ще раз акцентувати увагу на причинах утворення ІАН, а також розглянути таке важливе питання, як потенційне закріплення ІАН в мові.

Відзначимо ще раз, що автором подібних одиниць може виступити будь-який носій мови, який не хоче «обтяжувати себе пошуками готового» слова, так як легше «зліпити» своє власне, ніж знайти потрібне [17, 188].

Як і номінативні неологізми, ІАН можуть використовуватися для позначення нових реалій і виконувати «важливі смислові функції, тобто передавати істотну інформацію» [2, 99]. Більш того, «у автора виникає потреба в створенні індивідуально суб'єктивних номінацій, більш образних» [3, 67-68]. Проте, основна мета вживання досліджуваних слів, як вважають багато мовознавці, полягає в тому, щоб справити на читача особливий емоційний ефект. Ще Франсуа Рабле – «справжній віртуоз мови», який «вільно грав зі словами» і тим самим показав «силу і міць рідної мови» [8, 199] – в своїх творах не тільки вживав величезну кількість одиниць субстандартного рівня, але і придумував власні ІАН: «у Рабле ми знайдемо арготизмів, невласну деривацію, винайдені ним слова довжиною в три рядки» [18, 228]. Таким чином, твердження Г. Винокура про те, що «в нашій волі – не тільки вчитися мови, а й робити мову» [12, 17], представляється надзвичайно актуальним щодо будь-якого письменника або поета.

Природно, не можна стверджувати, що мовна творчість літераторів в цілому і їх ІАН, зокрема, приймаються всіма і завжди. Ставлення і до тих, і до інших неоднозначно. З одного боку, лінгвісти засуджують авторів ІАН, вказуючи на «експансію» подібних одиниць в поєднанні з лексемами розмовного рівня «в сферу книжкової мови» [6, 54], а також підкреслюючи, що письменники керуються принципом «говорю те, що бачу, і так, як хочу »[10? 63]. Іншими словами, коли потрібно якесь слово, вживається те, яке, на думку автора твору, краще підходить для даної ситуації. В результаті «утворюється фіктивна мова», яка «спотворює думку, перешкоджає спілкуванню» [15, 135].

Ми ж схильні вважати ІАН необхідною для художнього твору стилістичною ланкою. Крім того, ми цілком поділяємо точку зору В. Гумбольдта про те, що в мові «не слід боятися ні витонченості, ні надлишку фантазії» [16, 8]. Вживання подібного роду слів у відповідному контексті, на наш погляд, тільки

розставляє акценти і підсилює сприйняття тієї чи іншої ситуації, анітрохи не утруднюючи розуміння мови письменника.

Не можна обійти увагою той факт, що в подібного роду творах має місце «взаємодія лексичної і граматичної презентації» [33, 32]. Іншими словами, поєднання ІАН з граматичними особливостями розмовного стилю мовлення надає твору велику виразність, емоційну насиченість, експресивність. Виразність («як лексична, так і словотворча, морфологічна» [15, 49-50]) і експресивність представляються відмінною рисою всіх ІАН і, отже, виступає ще однією причиною створення досліджуваних слів: «свіжа лексика може певною мірою задовольнити« експресивний голод», що відчувається в художній літературі» [22, 119]. Для більшого впливу на почуття читача і його сприйняття тексту письменник вживає в своїх творах такі слова і вирази, які відрізняються особливою новизною, ємністю, емоційної барвистістю. У разі, якщо відомі мови лексеми не задовольняють даним параметрам, автор має право створити лексичні одиниці, найкращим чином відповідні контексту висловлювання, так як «в стилі письменника ... естетично виправдані всі використані художником мовні засоби» [8, 238].

Слід особливо підкреслити, що деякі ІАН «стають соціально необхідними лексичними одиницями» і набувають «стійкого, регулярного відтворення в мові», перетворюючись в узуальні, звичайні слова [7, 100]. Причина подібного переходу неологізмів з розряду індивідуально-авторських в розряд загальноприйнятих лексем, на наш погляд, полягає не тільки в ступені відповідності лексеми до контексту, як вважає Р. Будагов [6, 108]. Підтримуючи думку В. Виноградова, в якості головної причини вищевказаного переходу ми схильні виділити такі параметри, як яскравість форми і виразність і, як наслідок, потреба суспільства в даній одиниці: «чим вправніше таке утворення, тим більше шансів у нього в тому числі бути прийнятим мовним колективом» [8, 145].

Історія різних мов знає безліч прикладів того, як ІАН перетворювалися в стандартні одиниці. Непомітні або відмічені як «помилки, нововведення, що спершу шокують або просто дивують, такі слова в кінці кінців стають звичними»

[40, 368]. Даний перехід, як відзначають дослідники, здійснюється поступово, з нижчого мовного рівня на більш високий, поки лексема не досягає ступеня літературної мови.

Процес появи нового слова, на думку Ю. Степанова, можна розділити на два етапи: створення за активною моделлю (словотвірний механізм) і закріплення в мові як соціально-необхідної одиниці (семантичний розвиток) [34, 108-109]. Ми не можемо погодитися з поданим трактуванням словотвірного механізму як створення неологізмів за активною моделлю. Вчені справедливо вказують на те, що в більшості випадків, формування нових лексем відбувається за аналогією з «законними» [40, 71] словами з використанням існуючих в мові елементів, тобто має місце «виготовлення слів з готових деталей» [4, 60]. Таким чином, нові слова є «мотивованими кореневими і словотворчими ресурсами мови» [6, 101]. Проте, все частіше зустрічаються неологізми, сформовані за новими незафіксованим моделям, внаслідок чого подібні лексеми сприймаються «такими ж оригінальними, як сама річ» [43]. Іншими словами, подібні неологізми виступають «матеріальними формами, в яких реалізуються в тому числі поодинокі зв’язки, що служать основою для словотворчості» [42, 6-7].

Ми згодні, що спонтанне поєднання елементів поза правилами словотвору суперечить головній функції мови, оскільки «будь-яке слово має бути зрозуміло реципієнтам» [9, 73-74]. Однак нам видається справедливою думка тих дослідників, які вважають необхідними зазначені спонтанні поєднання словотворчих елементів: подібні відхилення від правил «лише підтверджують саму норму мови» [15, 75]; вони дозволяють простежити «динаміку і перспективи живих словотворчих процесів» [16, 42], а також «передбачають майбутнє мови» [4, 282].

У будь-якому випадку, процес лексичного збагачення мови за допомогою як номінативних, так і індивідуально-авторських неологізмів тісно пов’язаний зі словотвором: «вивчення неологізмів як певного класу слів того чи іншого часового періоду показує, як саме діє словотвірний механізм мови в цей період» [17, 41]. Відповідно, для подальшого дослідження ІАН необхідно провести

аналіз механізмів, характерних для словотвору англійської мови сучасного періоду.

Сучасна англійська мова налічує три способи утворення нових слів, а саме: фонологічний спосіб, запозичення і морфологічний спосіб.

Фонологічний спосіб утворення неологізмів – це такий спосіб, при якому нові слова утворюються з поєднань звуків, найчастіше з звуконаслідувальних вигуків. Здебільшого даний спосіб використовується в американському сленгу.

Запозичення також є джерелом утворення нових слів. Лексичний склад англійської мови поповнюється саме за рахунок запозичень з різних мов.

Морфологічний спосіб утворення неологізмів – це спосіб утворення нових слів з морфем розглянутої мови. Даний спосіб налічує такі різновиди:

- афіксальний спосіб – це морфологічний спосіб утворення нових слів, при якому вже існуючі суфікси знаходять нові значення. Крім суфіксів, активну участь в утворенні нових слів приймають префікси;

- словоскладання – це один з найбільш древніх і поширених способів утворення нових слів. Даний процес характеризується злиттям двох основ;

- конверсія – це перехід слова з однієї частини мови в іншу.

Найбільш вживаними є конверсії іменників в дієслова і конверсії дієслів в іменники;

- скорочення – нерегулярний спосіб утворення морфологічних неологізмів. Даний тип нових слів, в основному, складається з абревіатур і акронімів.

Таким чином, в сучасній англійській мові спостерігається використання численних способів утворення нової лексики. За статистикою, найбільш уживаними є словоскладання, конверсія й зміна значень слів [17].

2. Способи перекладу неологізмів

2.1 Види лексичних трансформацій

Перекладач вибирає шляхи перекладу в залежності від наступних передумов: від характеру тексту, від значущості неологізму в контексті, від характеру самого неологізму і його місця в лексичних системах МО і МП, від

самих мов – їх словотворчих можливостей, літературної та мовної традицій, від читача перекладу (в порівнянні з читачем оригіналу, від семантичного складу неологізма (його структури і змісту сем) [13, с. 105].

«Прийоми логічного мислення, за допомогою яких ми розкриваємо значення іншомовного слова в контексті і знаходимо йому український відповідник, який не збігається зі словниковим, прийнято називати лексичними трансформаціями» [32, с.39].

Існує сім видів лексичних трансформацій: диференціація значення, конкретизація значення (загальне поняття не приховане в оригіналі, але припускає тільки одне значення по ситуації, яке обирається перекладачем), генералізація значень (наприклад: «два фунти» переведені як «близько кілограма»), смисловий розвиток («для передачі одного і того ж змісту засобами іншої мови часто байдуже, якою формою слова буде виражено цей зміст. Предмет може бути замінений його ознакою, процес предметом. Ознака предметом, або процесом» [32, с.39], антонімічний переклад (заміна будь-якого поняття, вираженого в оригіналі, протилежним поняттям в перекладі з відповідною перебудовою всього висловлювання), цілісне перетворення (*nine-ninety* замінено на *вісім-вісімдесят*, окремі випадки закріплені як словникові відповідності, компенсація втрат (часто застосовується для заповнення прогалин при перекладі реалій (*christmas holiday* - зимові канікули)), граматична трансформація (перетворення структури речення в процесі перекладу (зазвичай, коли замінюються головні члени речення, відбувається повна трансформація, якщо ж замінюються лише другорядні – часткова). Крім замін членів речення можуть замінюватися і частини мови. Найчастіше це відбувається одночасно» [32, с.39].

2.2. Способи перекладу неологізмів

Дослідники в даній області схиляються до одних і тих же способів перекладу, називаючи їх по-різному і представляючи більш-менш розгорнуті схеми. Наприклад, В. Кудряшов [21, 76-115] виділяє чотири типи

трансформацій: інформаційно-уточнююча прагматична трансформація (відповідає описовому способу перекладу по С. Влахову і С. Флоріну), редукційну, яка спрощує прагматичну трансформацію (створення спрощених варіантів багатокомпонентних назв, тобто заміна видового поняття родовим – цей спосіб відсутній у С. Влахова і С. Флоріна, але повинен входити в їх категорію приблизного перекладу), функціонально зміщена прагматична трансформація (відповідає заміні родового поняття видовим у С. Влахова і С. Флоріна), впливова прагматична трансформація (відповідає приблизному перекладу у С. Влахова і С. Флоріна).

У Л. Соболєва [36, 202-212] зустрічаються чотири категорії в класифікації: транскрипція, пояснювальний переклад, переклад реалій іноземними аналогами, контекстуальний переклад. Я. Рецкер пропонує: безперекладне запозичення (відповідає транслітерації у С. Влахова і С. Флоріна), переклад-кальку, трансформаційний переклад, який поділено на використання нових слів і термінів мовою перекладу (відповідає семантичному неологизму у С. Влахова і С. Флоріна), використання слова з іншою смисловою структурою або внутрішньою формою (відповідає функціональному аналогу у С. Влахова і С. Флоріна), і описовий переклад (відповідає контекстуальному перекладу у С. Влахова і С. Флоріна). Е. Верещагін і В. Костомаров пропонують переводити неологізми запозиченням і тлумаченням.

Безперечно, що переклад неологізмів – відповідальне та складне завдання для перекладача, що потребує високого рівень володіння обома мовами, розуміння та сприйняття мовної картини світу (тобто використання актуальної та сучасної лексики), а також відмінних навичок або знань галузі, у якій здійснюється переклад. При перекладі досвідчені перекладачі використовують той чи інший спосіб перекладу відповідно до контексту, іноді навіть комбінуючи різні прийоми для якомога точної та вдалої передачі інформації. Те, що англійська мова є джерелом багатьох неологізмів, надає особливої важливості вмінню правильно розуміти та передавати інформацію відповідно до міжнародних стандартів.

Для вдалої та точної передачі інформації використовується декілька прийомів перекладу неологізмів. Один з таких – пряме включення, тобто використання оригінального написання англійського слова у тексті. Використання способу прямого включення може бути виправдано в тих випадках, коли неологізм неможливо передати ні одним з розглянутих способів перекладу у зв'язку зі специфічністю його звучання або написання. Наприклад: *iPad, iPod, Apple,Bluetooth*.

Описовий переклад, або експлікація. Прийом перекладу, який полягає в описі засобами іншої мови певного поняття. В. Комісаров дає таке визначення описовому перекладу: «Лексико-граматична трансформація, за якої лексична одиниця мови оригіналу заміняється словосполученням, що експлікує її значення, тобто дає більш чи менш повне пояснення цього значення мовою перекладу» [20, 251]. Описовий переклад використовується у випадку, якщо перекладач не може передати неологізм за допомогою транслітерації, транскрипції та калькування.

Інший досить часто вживаний спосіб перекладу – транскодування. Транскодування – політерна або пофонемна передача лексичної одиниці мови оригіналу за допомогою алфавіту мови перекладу, тобто форма слова, звукова або графічна, передається за допомогою абетки мови перекладу. Найчастіше виникає необхідність в ньому, якщо в мові перекладу немає відповідного поняття, а перекладач не може підібрати аналогічного терміну, який би задовольняв вимогам неологізму. Види транскодування можна поділити на транслітерацію та транскрибування.

Транслітерація – механічна передача однієї графічної системи відповідними графічними знаками іншої при другорядній ролі фонетичного складу слова, тобто при перекладі знаки однієї мови будуть змінені знаками мови перекладу. Таким чином абеткою передається вся або більша частина слова. Особливо часто помічається застосування цього прийому при перекладі термінів або терміноелементів давньогрецького та латинського походження, що використовуються міжнародно. Треба зазначити, що через другорядну роль

подібності звучання слова іноді новоутворене слово читається відмінно від оригіналу. Прикладів слів, що були перекладені за допомогою транслітерації, в сучасній мові дуже багато: *hacker* - хакер, *hackerazzi* – хакерацці, людина, яка зламує електронну пошту знаменитостей, *assembler* - асемблер, *interface* - інтерфейс, *user* - юзер, та ін.

Транскрибування (або транскрипція) на відміну від транслітерації, коли найголовніше передати графічну (письмову) частину слова, ставить перш за ціль якомога точніше передати фонетичну частину слова. Приклади таких: *chat* — чат, *datagram* - дейтаграма.

Існують деякі особливості використання транскодування:

1. Подвоєння приголосних в слові мови оригіналу не передається у мові перекладу, наприклад у слові «процесор»;
2. Літера R, незалежно від того, чи вимовляється вона в слові мови оригіналу, передається, наприклад в слові *assembler* літера «r» майже не вимовляється, але в українській мові це все ж таки «асемблер».

Оскільки при транскодуванні новоутворене слово має одне значення, прийом використовується часто саме через таку чітку однозначність та точність висловлювання.

Калькування (або калька) - вид мовного запозичення, утворення нового фразеологізму, слова або нового значення слова через буквальний переклад відповідного іншомовного елементу [20]. Використовується, коли мова перекладу не має відповідного лексичного еквівалента, який би мав тільки одне значення. Приклади калькування: *control flow* - керування струмом, *just-in-time compiler* - компілятор «точно в строк», *hotkey* - гаряча клавіша, *workaholic* – трудоголік, *antihero* – антигерой, *Bircher* – берчіст.

Підставний переклад – прийом передачі неологізму, при якому в якості його еквівалента використовується вже існуюче в мові перекладу слово (або словосполучення), яке не є в ній неологізмом, але має достатню спільність значень з вихідним словом. В ідеальному випадку тут може бути досягнута семантична конгруентність, тобто збіг денотативних значень (при неминучому

розходженні у деяких конотативних значеннях). Наприклад, *exchange rate* – курс обміну.

Приблизний переклад застосовний для передачі неологізмів, до яких відноситься фонова лексика, тобто та, що відрізняється у мові оригіналу і мові перекладу лексичними фонами (значення слів різняться семантичними долями). Комісаров дає таке йому визначення: «Приблизний переклад – використання граматичної одиниці мови перекладу, яка у даному контексті частково відповідає безеквівалентній граматичній одиниці мови оригіналу» [20, 249] Наприклад, shell – безпритульний.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СПОСОБІВ ПЕРЕКЛАДІВ НЕОЛОГІЗМІВ

2.1 Переклад індивідуально-авторських неологізмів з кіновсесвіту «Зоряні Війни»

ІАН мають важливе значення для мовної системи в цілому і лексичного складу конкретного мови, зокрема. Використання ІАН в літературних творах обумовлено стилістичними завданнями, які ставить перед собою будь-який письменник, поет, прагнучі виділитися із загальної маси літераторів не тільки за допомогою оригінального сюжету, але і через особливу мову, що передбачає, серед іншого, вживання незвичайних, раніше невідомих слів і виразів. Органічно вписуючись в тканину твору, подібні лексичні одиниці посилюють вироблений на читача емоційний ефект.

У багатьох мовах на рівні літературної норми фігурують лексеми, що вийшли колись з-під пера письменників і поетів і, відповідно, вважалися індивідуально-авторськими одиницями до тих пір, поки не увійшли в активний словниковий запас носіїв конкретної мови. Таким чином, ІАН виступають важливим засобом в процесі заповнення лексичних лакун.

До Оксфордського словника англійської мови офіційно додано кілька ключових слів франшизи «Зоряні війни». Вони неймовірно важливі для Всесвіту, створеного Джорджем Лукасом більше чотирьох десятиліть тому. Франшиза «Зоряні війни» протягом останніх десятиліть набула величезної популярності не тільки серед прихильників Sci-Fi жанру та й серед людей різного віку.

Jedi – джедай – спосіб перекладу: калькування [46].

Слово «джедай» було додано до Оксфордського словника англійської мови одним з перших, через вживаність цього індивідуально-авторського неологізму. З усіх доданих слів це сприймається як найнеобхідніше. Джедай - одне з тих слів, яке виходить далеко за межі франшизи «Зоряні Війни»; і є ключовим, впізнаваним словом у величезному ландшафті поп-культури. Визначення цього слова з офіційного сайту:

«У вигаданому всесвіті фільмів «Зоряні війни»: член ордена героїчних, кваліфікованих ченців-воїнів, які здатні використовувати містичну Силу

(Force). Також у розширеному та нав'язливому використанні: особливо когось (з гумором) приписують великим за майстерність або надприродні сили. Також більш повноцінно лицар-джедай, майстер джедаїв» [46].

Lightsaber or Lightsabre – світловий меч – спосіб перекладу: калькування [46].

Світловий меч було також додано до Оксфордського словника (вживається англійський правопис "lightsabre"). Відтепер існує формальне визначення зброї для більш цивілізованого віку. Визначення слова зі словника:

«У вигаданому всесвіті фільмів «Зоряні війни»: зброя, що нагадує меч, але має руйнівний промінь світла замість клинка. Також: іграшка, що нагадує це»

Padawan – падаван – спосіб перекладу: транслітерація [46].

Оксфорд також вирішив включити слово «падаван» до словника, який, є також ключовим елементом міфу про джедаїв та Силу. Визначення з Оксфордського словника:

«У вигаданому всесвіті фільмів «Зоряні війни»: учень джедаїв. Також (часто жартівливо) в розширеному і нав'язливому використанні: юнацька, наївна або нетренована людина. Частіше звучить як «молодий падаван», особливо як форма звернення» [45].

Force – сила – спосіб перекладу: підставний переклад [46].

Оксфордський словник англійської мови має стале визначення для слова «Сила», але було додано відмінність від звичайного слова «сила» – це слово написано з великої літери. Версія, що посилається на містичну енергію, яка зв'язує всіх у «далекій-далекій галактиці» і пропонує рівновагу Всесвіту. Сила визначається в Оксфордському словнику так:

«У вигаданому всесвіті фільмів «Зоряні війни»: містичне універсальне енергетичне поле, яке певні особи, такі як джедаї, можуть використати для отримання особливих повноважень або здібностей. Також при широкому використанні та натяках на діалог із фільмів «Зоряні війни» Приклад: «Нехай Сила буде з вами» (використовується для того, щоб побажати комусь успіху, мужності тощо)» [45].

Chewbacca – Чубакка – спосіб перекладу: транскрибування.

Чубакка, відомий своїм друзям як Чуї, — воїн-вукі, контрабандист і борець за Опір, який воював у Війнах клонів, Галактичній громадянській війні та конфлікті між Верховним Порядком та Опором. Він походив з планети Кашиїк і став військовим лідером вукі [46].

Цей неологізм можна віднести до тих, які використовуються у повсякденному житті. Чубакка – це гуманоїд, покритий густою бурою шерстю. Його обличчя, яке також вкрите хутром, нагадує морду мавпи, тому в розмовному стилі людину називають Чубаккою , коли вона має дуже густу бороду.

Приклад використання цього неологізму:

I think you should shave your beard, you look like Chewbacca with it. - Я вважаю, що ти повинен поголитися, ти виглядаєш як Чубакка з цією бородою.

Yoda – Йода – спосіб перекладу: транскрибування

Йода — це один з найславетніших і наймогутніших майстрів-джедаїв у галактичній історії Зоряних Війн. Йода був відомий своєю легендарною мудрістю, майстерністю у володінні Сили та веденню бою на світлових мечах.

Найчастіше цей неологізм має посилання на дуже розумну та мудру людину, або її вчинок [46]. Наприклад:

Thank you for the advice, master Yoda. I should probably listen to you next time. – Дякую за пораду, мастер Йода. Мабуть, я повинен тебе послухати наступного разу

You acted very cleverly. Did you ask Yoda for advice? – Ти вчинив дуже мудро. Ти що, радився з Йодою?

Starfighter – Зоряний винищувач – спосіб перекладу: калькування

Зоряний винищувач - тип космічних кораблів зі світу Зоряних Війн. Також перекладається як зоряний боєць, що означає: це така людина, яку неможливо пояснити чи зрозуміти, він просто такий, яким він є, він найдивніший чоловік, якого ти коли-небудь зустрінеш, і його дії постійно плутають, спантеличують і вони дуже дивні [46].

Jedi Investigator – джедаї-слідчі – спосіб перекладу: мішаний (калькування та підставний переклад)

Джедаї-слідчі, також відомі як джедаї-детективи, — джедаї, які спиралися на свою інтуїцію та зв'язок із Силою для виконання детективної роботи та запобігання злочинам, продовженням традиційної ролі Ордену джедаїв як опікунів та миротворців [48].

Jedi Younglings – джедаї-юнлінги – спосіб перекладу: калькування + транскрибування.

Джедаї-юнлінги, також відомі як молодші джедаї, — чутливі до Сили діти, які проходили ранні стадії навчання в Ордені джедаїв. У ранньому віці вони починали свої початкові уроки в мистецтві джедаїв у Храмі джедаїв на Корусанті, хоча їх навчання також поширювалося на планету Ілум, де юнлінгам потрібно було пройти священний обряд проходу, відомого як Збір, де юнлінги вимагали їх кайбер-кристали для використання у своїх світлових мечах [48].

Jedi Commander – джедай-командер – спосіб перекладу: калькування.

Джедай-командер — військове звання, яке надавалося джедаям-падаванам, які займали керівні пости у Великій армії Республіки під час Війн клонів [48].

Jedi consular – джедай-консул – спосіб перекладу: калькування.

Джедаї-консули — члени Ордену джедаїв, які присвятили себе вивченню та вдосконаленню навичок дипломатії або науки, повністю відмовившись від бойових і військових обов'язків [48].

Jedi General – Генерал-джедай – спосіб перекладу: калькування.

Генерал-джедай – високопоставлені офіцери джедаїв у Великій армії Республіки.

Sith – Сіти, або сити – спосіб перекладу: транскрибування [48].

Сіти, також відомі як Орден сітів, – древній орден чутливих до Сили істот, відданих Темному боку Сили. Ставши фракцією Ордена джедаїв з відмінним поглядом, сіти стали заклятими ворогами джедаїв, воюючи проти них у численних війнах. Керовані емоціями, такими як ненависть та жадібність, сіти були оманливими і, зрештою, одержимими в накопичуванні сили незалежно від ціни. Треба зазначити, що цей неологізм використовується нетільки у франшизі

«Зоряні війни». Це слово знайшло своє розповсюдження у великій кількості творів різних авторів, які працюють у жанрі фентезі [48].

Sith alchemist – Сітський алхімік – спосіб перекладу: транскрибування та підставний переклад

Сітський алхімік — особа, яка практикувала сітську алхімію. Алхімія сітів – техніка Темного боку Сили, яка використовувалася сітами, а особливо Дартом Сідіусом, коли він намагався ввійти у світ між світами. Сітська алхімія могла бути використана для створення темних ілюзій, а також вогняної енергії [48].

Sith-apprentice – Сіт-учень – спосіб перекладу: мішаний (транскрибування + підставний переклад)

Сіт-учень – той, кого вибрав в якості свого наступника майстер-сіт. Відомо, що учні, в свою чергу, також брали собі учнів, щоб повалити своїх вчителів і самим стати майстрами [48].

Sith Master – Майстер-сіт – спосіб перекладу: мішаний (транскрибування та підставний переклад)

Майстер-сіт – титул, який означав, що той представник спільноти сітів, який прийняв його, вирішив передати вчення Темного боку Сили своєму учневі [48].

Sith Lord – Лорд сітів – спосіб перекладу: мішаний (транскрибування та підставний переклад)

Лорд сітів – титул, що давався послідовникам традицій сітів. Лорди сітів зверталися до Темного боку Сили, використовуючи його, щоб отримати владу [48].

Droid – Дроїд – спосіб перекладу: транслітерація.

Дроїди, рідше відомі як роботи і автоматони, – механічні істоти забезпечені штучним інтелектом. Вони використовувались в різних областях, зазвичай малопрестижних або небезпечних для людей та інших розумних істот. Вони також застосовувались в областях, що вимагали виключної спеціалізації і великих знань, наприклад, у медицині та астромеханіці. Разом з тим у повсякденному спілкуванні сучасна молодь часто використовує слово *андроїд* у

значенні – людина-робот, який має притаманний людині вигляд; витривала людина, та похідні від цього слова сталі вирази [48].

Medical droid – Медичний дроїд – спосіб перекладу: мішаний (транслітерація + підставний переклад)

Дроїди також використовувалися в медицині. Вони перевершували живих істот великим обсягом відомостей і нічого не забували, що робило їх дуже цінними. Меддроіди, як їх називали коротко, на додаток до вичерпним даними з хвороб, поранень і нездужання могли запам'ятовувати інформацію про сотні пацієнтів. За допомогою бази знань і датчиків медичні дроїди могли проаналізувати поранення або симптоми хвороби і автоматично визначити їх тяжкість, призначити ліки і вказати побічні ефекти [48].

Tactical droid – Тактичний дроїд – спосіб перекладу: мішаний (транслітерація та калькування)

Тактичні дроїди були типом бойових дроїдів, призначених для планування стратегій бою [48].

Interrogation droid – Дроїд-кат – спосіб перекладу: мішаний (транслітерація + підставний переклад)

Дроїд-кат, також відомий як тортурний дроїд, був використаний як знаряддя тортур у цілях допиту [48].

Astromech droid – Астромех, або дроїд-астромеханік – способи перекладу: астромех – транслітерація, дроїд-астромеханік – мішаний (транслітерація та калькування).

Астромех (дроїд-астромеханік) R2 володів безліччю інструментальних пристосувань, що дозволяли йому бути чудовим механіком космічних кораблів і фахівцем по взаємодії з комп'ютерами. Легкий дроїд, R2 часто кидався в небезпечні ситуації без роздумів. Ця божевільна авантюрність часто рятувала його супутників в численних пригодах, часто змінювали хід історії Галактики [48].

Protocol droid – Протокольний дроїд – спосіб перекладу: мішаний (транслітерація та калькування)

Основна функція протокольного дроїда — консультувати в етикеті і допомагати в перекладі, щоб зустрічі різних цивілізацій проходили гладко. Протокольний дроїд С-3РО є свідком і учасником багатьох історичних подій в Зоряних Війнах. Він володіє шістьма мільйонами форм зв'язку [48].

2.2 Переклад неологізмів, що увійшли до Оксфордського словнику англійської мови

Однією з умов існування мови є її безперервний розвиток, який виражається в появі нових слів і значень. Процес пізнання світу, поява нових і модернізація вже існуючих понять, зміни в суспільному житті, прогрес в науці і техніці, поява нових об’єктів позамовної дійсності відбуваються безперервно, що вимагає від мови забезпечити мовців необхідною кількістю нових лексичних одиниць. Величезна кількість нових слів, щорічно з’являються в мові, в тому числі англійській та українській мовах, вимагають від дослідників не тільки фіксувати, а й досліджувати способи їх перекладу неологізмів, що виникли в однієї або декількох сферах життя суспільства

Нижче зазначені приклади перекладу неологізмів, що були додані до Оксфордського словника англійської мови нещодавно:

Chill (v) – чілл (заспокоїтися і відпочити; полегшити, остудити Часто в обов’язковому порядку: «розслабитися», «заспокоїтися») – спосіб перекладу: транслітерація [45].

Slam-dunk (v) – слем-данк (баскетбол) – спосіб перекладу: транскрибування

Converso (n) – конверс (перехід з іудаїзму в християнство) – спосіб перекладу: транслітерація[45].

Loft (n) – лофт (кімната або приміщення для зберігання в самому верху будинку або іншої будівлі; верхнє горище прямо під краєм даху) – спосіб перекладу: транслітерація [45].

Easy-breezy (adj) – ізі-брізі (приклад одягу, стилю тощо: неформальний, повсякденний; розслаблений, безтурботний) – Спосіб перекладу: транскрибування [45].

Fakeable (adj) – фейковий (підроблений, імітований) – транслітерація [45].

Microfinance (n) – мікрофінанси (фінансова діяльність або операції окремої компанії, фірми чи підприємства) – спосіб перекладу: транслітерація [45].

Sala – зала (вітальня) – спосіб перекладу: транскрибування [45].

Linefish – лайнфіш (дрібна морська риба, що ловиться вудлищами, а не сітками) – спосіб перекладу: транскрибування [45].

Nanoplastic – нанопластик (гіпотетичний матеріал, виготовлений нанотехнологіями, здатний змінювати свою форму та інші властивості за потребою) – спосіб перекладу: транслітерація [45].

ВИСНОВКИ

Сучасний світ швидко змінюється, що призводить до змін на всіх рівнях мови. Найбільш інтенсивно зміни відбуваються на лексичному рівні, так як саме лексика є найбільш рухомий підсистемою, безпосередньо реагує на зміни мовного оточення. Мова тісно взаємопов'язана з суспільством, змінами, що відбуваються в суспільстві: мовна система адаптується до мовного оточення. Час «перебудови» в суспільстві є одночасно і часом перебудови мовної системи. На деяких рівнях мови – фонетичному, граматичному – суспільні зміни відображаються опосередковано, протягом довгого часу. Лексичний рівень мови, найбільш мобільний і підтверджений змінам, з одного боку, і чітко структурований, з іншого, в експліцитній формі відбиває зміни в соціальному житті. У лексиці відображається суспільна свідомість, з одного боку, а лексика і мова в цілому здійснюють вплив на формування суспільної свідомості, з іншого. Саме тому настільки важливо для лінгвістів простежити тенденції змін у мові і, в першу чергу, лексичних змін. Оскільки нові слова виникають неперервно, не можна говорити про вичерпне дослідження будь-якого аспекту в їх вивченні.

Мета перекладу – як можна точніше передати інформацію, яку викладено в оригіналі. Перекладач робить це за допомогою вмілих перекладацьких трансформацій. На практиці, однак, виявляється, що переклад не є досить легкою задачею та потребує спеціальних навичок. Іноді правильний переклад потребує незвичайних трансформацій, засобів, прийомів. Так, попереднє прочитання матеріалу допомагає точніше визначити доречні визначення - однак сама галузь, до якої відноситься твір, або інша специфіка автора, мови оригінального тексту і т .і. обмежує свободу перекладача у виборі цього перекладу. Не тільки деякі аспекти мови оригінального тексту можуть не існувати у мові перекладу, а й у самій мові перекладу може не бути відповідних аналогів, що б повністю покрити потребу у точності.

Підчас проведення дослідження було проаналізовано більш ніж 650 неологізмів, що нещодавно увійшли до Оксфордського словника англійської мови. У роботі приведено приклади способів перекладу як індивідуально-

авторських неологізмів так і неологізмів інших способів утворення. Відповідно до проаналізованих неологізмів було визначено і способи їх перекладу. Цей аналіз дав наступні результати:

Для перекладу 23 ІАН з франшизи «Зоряні війни» використовується:

транслітерація 2 рази

транскрибування 3 рази

калькування 6

мішаний 11 раз,

Підставний переклад 1 раз, що складає відповідно 8% – транслітерація, 12% – транскрибування, 24 % – калькування та 44 % – мішаний спосіб. З цього можна дійти висновку про те, що ІАН частіше перекладаються мішаним способом та калькуванням.

З іншого боку неологізми які не відносяться до індивідуально-авторських зазвичай перекладаються транскодуванням (транслітерацією або транскрибуються).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антропова Л. И. Формы существования языка: социокультурно-коммуникативный подход : дис. ... д-ра филол. наук: 10.02.19. Челябинск, 2005. 447 с.
2. *Ахманова* О. С. Словарь лингвистических терминов. Изд. 4-е, стереотип. Москва : КомКнига, *2007*. 576 с.
3. Аракин В. Д. Сравнительная типология английского и русского языков : учеб. пособ. Москва : Физматлит, 2008. 231 с.
4. Балли Ш. Общая лингвистика и вопросы французского языка. Москва : Изд-во иностр. лит., 1955. 416 с.
5. Большой энциклопедический словарь. Языкознание / гл. ред. В. Н. Ярцева. Москва : Науч. изд-во «Большая Российская энциклопедия», *1998*. 685 с.
6. Белаковская В. А. Фразеологические неологизмы в современном французском языке (на материале «Словаря новых слов» Пьера Жильбера). *Белаковская В. А. Семантический анализ лексических единиц*. Иркутск : ИГПИ, 1979. С. 75–83.
7. Бузунов Н. Н. Механизм создания неологизмов. *Язык, культура, речевое общение* : материалы междунар. конф. Москва : МПГУ, 2009. Ч. I. С. 97–101.
8. Виноградов В. В. Лексикология и лексикография. Избранные труды. Москва : Наука, 1977. 312 с.
9. Верещагин Е. М. К психолингвистической теории слова: текст лекций. Москва : Университет Дружбы народов, 1979. 71 с.
10. Винокур Г. О. Избранные работы по русскому языку. Москва : Учпедгиз, 1959. 492 с.
11. Винокур Г. О. Маяковский - новатор языка. *Винокур Г. О. О языке художественной литературы*. Москва, 1991. С. 317–405.
12. Винокур Г. О. Филологические исследования: Лингвистика и поэтика. Москва : Наука, 1990. 451 с.

13. Влахов С. Флорин С. Непереводимое в переводе. Москва : Высшая школа, 1986. 416 с.

14. Волостных А. В. Функции неологизмов в рекламном тексте (на материале русского и французского языков) : дис. ... канд. филол. наук : 10.02.19. Тамбов, 2005. 135 с.

15. Гак В. Г. Новые слова и новые словари. *Новые слова и словари новых слов.* Ленинград : Наука, 1983 . С. 15–29.

16. Головин Б. Н. Введение в языкознание : учеб. пособ. Изд. 6-е, стереотип. Москва : КомКнига, 2007. 232 с.

17. Гумбольдт В. Об изучении языков, или план систематической энциклопедии всех языков. *Гумбольдт В. Введение в языкознание*. Москва : Академический проект, 2005. С. 7–8.

18. Железняк Е. Неологізми в сучасній англійській мові. Наука онлайн: Міжнародний електронний науковий журнал. 2018. №1. URL: https://nauka-online.com/ua/publications/filologiya/2018/1/neologizmi-v-suchasnij-anglijskij-movi/]

19. Земская Е. А., Китайгородская М. В., Ширяев Е. Н. Русская разговорная речь. Общие вопросы. Словообразование. Синтаксис. Москва : Наука, 1981. 276 с.

20. Комиссаров В. Н. Теория перевода: Лингвистические аспекты. Москва : Высшая школа, 1990. 253 с.

21. Косериу Э. Синхрония, диахрония и история (проблема языкового изменения). Москва : Эдиториал УРСС, 2001. 204 с.

22. Лопатин В. В. Рождение слова. Неологизмы и окказиональные образования. Москва : Наука, 1973. 152 с.

23. Кудряшов В. С. Семантико-прагматический аспект передачи специальных советских реалий в переводах на английский язык : дисс. … канд. филол. наук : 10.02.20. Москва, 1989. 173 с.

24. Лыков А. Г. Можно ли окказиональное слово называть неологизмом? *Русский язык в школе.* Москва : Просвещение, 1972. Вып. 2. С. 85–89.
25. Лыков А. Г. Окказионализм и языковая норма. *Грамматика и норма.* Москва : Наука, 1977. С. 62–83.
26. Лыков А. Г. Окказиональное слово и языковая норма. *Русский язык в школе*. Москва : Просвещение, 1972. Вып. 6. С. 17–20.
27. Лыков А. Г. Современная русская лексикология (русское окказиональное слово) : учеб. пособ. Москва : Высшая школа, 1976. 119 с.
28. Магомадова Х. К. Инновации в словарном составе современного русского языка (конец XX - начало XXI вв.) : дис. ... канд. филол. наук : 10.02.19. Махачкала, 2005. 177 с.
29. Маноли И. З. Статус стилистически маркированной потенциальной лексики французского языка в лексикографической науке. *Грамматические и лексические системы в романских и германских языках. Романо-германская филология* : межвуз. сб. / отв. ред. Г. С. Чинчлей. Кишинев : Штиинца, 1984. С. 76–82.
30. Миськевич Г. И. К вопросу о норме в словообразовании. *Грамматика и норма*. Москва : Наука, 1977. С. 42–61.
31. Намитокова Р. Ю. Авторские неологизмы: словообразовательный аспект. Ростов-на-Дону : РГУ, 1986. 160 с.
32. Райлян С. В., Алексеев А. Я. Беседы о стилистике (на материале французского и русского языков). Кишинев : Штиинца, 1983 133 с.
33. Рецкер Я. И. Теория перевода и переводческая практика. Очерки лингвистической теории перевода. Москва : Международные отношения, 1974. 216с.
34. Скрелина Л. М. Некоторые вопросы развития языка (проблемы и методы диахронического исследования). Минск : Изд- во БГУ, 1973. 141 с.
35. Смирницкий А. И. Лексикология английского языка. Москва : Омен, 1998. 259 с.

36. Соболев Л. Н. Пособие по переводу с русского языка на французский. Москва : Изд-во литературы на иностр. языках, 1952. 404 с.

37. Солнцев В. М. Лексичность или грамматичность (на материале китайского языка). *Язык: теория, история, типология.* Москва : Эдиториал УРСС, 2000. С. 36–41.

38. Ханпира Э. Окказиональные элементы в современной речи. *Стилистические исследования (на материале современного русского языка).* Москва : Наука, 1972. С. 245–317.

39. Шанский Н. М. Очерки по русскому словообразованию и лексикологии. Москва : Учпедгиз, 1959. 246 с.

40. Шмелев Д. Н. Современный русский язык. Лексика. : учеб. пособ. Москва : URSS, 2006. 334 с.

41. Янко-Триницкая Н. А. Словообразование в современном русском языке. Москва : Индрик, 2001. 504 с.

42. Cohen M. Une fois de plus des regards sur la langue française. Paris : Editions sociales, 1972. 367 p.

43. Darmesteter A. La vie des mots. Paris : Arman Colin, 1927. 145 p.

44. Matoré G. La méthode en lexicologie. Domaine français. Paris : Didier, 1953. 126 p.

45. Skrebnev Y. M. Fundamentals of English Stylistics. Moscow : Astrel, AST, 2000. 224 p.

46. The Oxford English Dictionary. Available at: https://public.oed.com/updates/new-words-list-october-2019/#new_words(Accessed 12 October 2019).

47. Star Wars Words Jedi, Padawan, Lightsaber & the Force Added to Oxford Dictionary. Available at: https://movieweb.com/star-wars-words-oxford-english-dictionary (Accessed 12 October 2019).

48. Star Wars. Available at: https://en.wikipedia.org/wiki/Star_Wars (Accessed 12 October 2019).